

Asia C-155/21

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

10.3.2021

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Svea hovrätt (Ruotsi)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

1.3.2021

Valittaja:

Italian tasavalta

Vastapuolet:

Athena Investments A/S (aiemmin Greentech Energy Systems A/S),

NovEnergia II Energy & Environment (SCA) SICAR ja

NovEnergia II Italian Portfolio SA

[--]

ENNAKKORATKAISUPYYNTÖ

[--]

Pääasian asianosaiset

Kantaja: Italian tasavalta

[--] [--]

[alkup. s. 2]

- Vastaajat:
1. Athena Investments A/S (aiemmin Greentech Energy Systems A/S)
[– –]
Tanska
 2. NovEnergia II Energy & Environment (SCA) SICAR
[– –]
Luxemburg
 3. NovEnergia II Italian Portfolio SA
[– –]
Luxemburg
- [– –]

[alkup. s. 3] Pääasian kohde ja asian kannalta merkitykselliset tosiseikat

Tausta

1) Italian tasavalta (jäljempänä Italia) antoi vuosina 2005–2012 lainsäädäntöä, minkä tarkoituksena oli kannustaa investointeihin uusiutuvaan energiaan. Myöhemmin annetulla lainsäädännöllä taloudelliset kannustimet poistettiin tai niitä rajoitettiin. Tämä tapahtui lähinnä 24.6.2014 annetulla lailla 91/2014 (ns. Spalma-asetus).

2) Tanskalainen sijoitusyhtiö Athena Investments A/S, luxemburgilainen sijoitusrahasto NovEnergia II Energy & Environment (SCA) SICAR ja luxemburgilainen osakeyhtiö NovEnergia II Italian Portfolio SA (jäljempänä yhdessä investoijat) tekivät Italiassa investointeja vuosina 2008–2013. Italian valtionyhtiö GSE tarjosi investoijille kannustimia GSE:n ja niiden aurinkoenergiatoimijoiden, joihin investoijat investoivat, välisillä vahvistuskirjeillä ja sopimuksilla. Investoijat katsoivat, että Italia oli rikkonut energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen (Energy Charter Treaty, jäljempänä ECT-sopimus, EYVL L 69, 9.3.1998, s. 1) mukaisia velvoitteitaan, kun se oli ensin luvannut taloudellisia kannustimia ja sopinut niistä ja myöhemmin poistanut tai rajoittanut niitä. Investoijat käynnistivät näin ollen välimiesmenettelyn Italiaa vastaan Tukholman kauppakamarin välityselimessä (Stockholms Handelskammarens Skiljedomsinstitut, jäljempänä SCC). Menettely toteutettiin 1.1.2010 annettujen SCC:n välimiesmenettelysääntöjen mukaisesti. Välitustuomio annettiin 23.12.2018 (SCC Arbitration V (2015/095)).

3) Välitustuomion antamisen jälkeen Italia nosti kumoamis- ja pätemättömyyskanteen Svea hovrättissä (Svean hovioikeus)

Välimiesmenettely

4) Investoijat käynnistivät heinäkuussa 2015 välimiesmenettelyn Italiaa vastaan ECT-sopimuksen 26 artiklan riitojenratkaisumenettelyn mukaisesti. Investoijat väittivät, että Italia oli rikkonut ECT-sopimuksen 10 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se oli alentanut tariffimaksuja muun muassa antamalla Spalma-asetuksen. Ne vaativat yhteensä 26,3 miljoonan euron suuruista korvausta.

5) Investoijien kannekirjelmä välimiesmenettelyssä toimitettiin 1.4.2016. Italia toimitti vastauksensa 15.9.2016. Vastauksessaan Italia esitti tiettyjä väitteitä välimiesoikeuden toimivallasta ratkaista asianosaisten niin sanottua unionin sisäistä riitaa eli **[alkup. s. 4]** yhtäältä unionin jäsenvaltion investoijan ja toisaalta muun unionin jäsenvaltion kuin investoijan jäsenvaltion välistä riitaa.

6) Euroopan komissio pyysi 21.12.2016 saada osallistua välimiesmenettelyyn väliintulijana. Tämä pyyntö hyväksyttiin, ja komission amicus curiae -lausuma toimitettiin 28.4.2017.

7) Välimiesoikeus katsoi välitystuomioissa, että se oli toimivaltainen ratkaisemaan riidan (välitystuomion 335–403 kohta). Välimiesoikeus katsoi, ettei ECT-sopimus sisältänyt nimenomaista unionin sisäisiä riitoja koskevaa poikkeusta. Välimiesoikeus totesi myös, että jos unionin ja sen jäsenvaltioiden tarkoituksena olisi ollut jättää tällaiset riidat menettelyn ulkopuolelle, tämä olisi ilmaistu nimenomaisesti. Välimiesoikeus katsoi, ettei Lissabonin sopimus ollut muuttanut ECT-sopimuksen soveltamista unionin jäsenvaltioiden välillä. Välimiesoikeuden mukaan ECT-sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEUT) 344 artiklan välillä ei myöskään ollut ristiriitaa eikä siten myöskään ECT-sopimuksen ja unionin oikeuden välillä. Välimiesoikeuden mukaan riita ei koskenut unionin perussopimusten tulkintaa tai soveltamista vaan ECT-sopimuksesta johtuvia oikeuksia ja velvollisuuksia.

8) Unionin tuomioistuimen 6.3.2018 antaman tuomion Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158) osalta välimiesoikeus katsoi, ettei kyseisestä tuomiosta seuraa, ettei välimiesoikeudella ole toimivaltaa ratkaista riitaa muun muassa siksi, ettei ECT-sopimus ollut kahden unionin jäsenvaltion välillä tehty kahdenvälinen investointisopimus. Välimiesoikeuden mukaan ECT-sopimuksen 26 artiklan 6 kohdan lainvalintalausekkeen, jossa viitataan kansainväliseen oikeuteen, ei voida katsoa koskevan unionin oikeutta. Välimiesoikeus katsoi näin ollen, ettei se tulkinnut tai soveltanut unionin oikeutta käsiteltävänä olevassa riidassa. Välimiesoikeus katsoi myös, että se, että unioni allekirjoitti ECT-sopimuksen, tarkoitti, ettei sitä voida pitää ”jäsenvaltioiden välisenä sopimuksena” ja ettei tuomiota Achmea voida näin ollen soveltaa ECT-sopimukseen. Välimiesoikeus katsoi asiakysymyksen osalta, että Italia oli rikkonut ECT-sopimuksen mukaisia velvoitteitaan, ja määräsi, että investoijille on maksettava 11,9 miljoonaa euroa korkoineen ja kulukorvauksineen.

[alkup. s. 5] Svea hovrättissä vireillä oleva pätemättömyys- ja kumoamisasia

Italian vaatimukset sekä kanneperusteet ja oikeudelliset perustelut

9) Italia on vaatinut, että Svea hovrätt kumoo välitystuomion tai julistaa sen pätemättömäksi. Italia on esittänyt kantensa tueksi lähinnä seuraavaa. Välitystuomio on kumottava, koska asianosaisten välillä ei ole pätevää välityssopimusta. Investoijien ja Italian välillä ei ole voitu tehdä pätevää välityssopimusta ECT-sopimuksen 26 artiklan perusteella, koska tämän määräyksen ei voida tulkita koskevan unionin sisäistä riitaa. Jos ECT-sopimusta tulkittaisiin siten, että 26 artikla kattaa unionin sisäiset riidat, 26 artiklaan sisältyvä välityslauseke olisi joka tapauksessa ristiriidassa unionin oikeuden kanssa. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEU) 4 artiklan 3 kohta ja 19 artikla sekä SEUT 267 ja SEUT 344 artikla ovat esteenä jäsenvaltioiden väliselle ECT-sopimuksen 26 artiklan välityslausekkeelle. Sitä ei siis voida soveltaa tai se ei ole pätevä unionin sisäisissä riidoissa. Ei siis ole olemassa pätevää ehdotusta, johon pätevä välityssopimus voisi perustua. Se, että unioni on ECT-sopimuksen osapuoli, ei muuta tätä arviointia. Italian ja investoijien välillä ei siis ole tehty pätevää välityssopimusta.

10) Välitystuomio on pätemätön, koska se käsittää sellaisten kysymysten tutkimisen, joita välimiehet eivät Ruotsin oikeuden mukaan voi ratkaista. Unionin tuomioistuin on todennut, ettei unionin sisäisiä investointiriitoja saa saattaa välimiesten ratkaistavaksi etukäteen eikä silloin, kun ne ovat syntyneet. On siis olemassa lakiin – tässä tapauksessa SEUT 267 artiklaan ja SEUT 344 artiklaan sekä SEU 4 artiklan 3 kohtaan ja SEU 19 artiklaan – perustuva rajoitus. Kyseessä on siis indispositiivinen menettelyllinen este. Näitä riitoja ei voida ratkaista välimiesmenettelyssä, ja tällaisesta riidasta annettu välitystuomio on pätemätön. Unionin sisäiset investointiriidat eivät kuulu välimiesmenettelyn piiriin myös sen perusteella, että ne koskevat merkittävällä tavalla yleistä etua. Unionin oikeuden erityispiirteiden ja sen itsenäisyyden säilyttäminen on yleinen etu, jonka vuoksi riitaa ei voida ratkaista välimiesmenettelyssä.

11) Välitystuomio tai se tapa, jolla se on syntynyt, on selvästi ristiriidassa Ruotsin oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa. Nyt käsiteltävässä asiassa sovellettavat unionin oikeussäännöt ovat perustavanlaatuisia sääntöjä ja periaatteita, jotka muodostavat unionin oikeusjärjestyksen perusteet. Välitystuomio perustuu välityssopimukseen, joka väitetään tehdyn sellaisen välityslausekkeen perusteella, joka on unionin oikeuden perustavanlaatuisten säännösten ja määräysten nojalla pätemätön. Välimiesoikeus katsoi kuitenkin olevansa toimivaltainen **[alkup. s. 6]** ratkaisemaan riidan. Itse välitystuomio ja se tapa, jolla se on syntynyt, ovat näin ollen selvästi ristiriidassa Ruotsin oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa.

12) Italia ei ole menettänyt oikeuttaan vedota pätevän välityssopimuksen puuttumiseen sillä perusteella, että ECT-sopimuksen 26 artiklan välityslauseke on unionin oikeuden vastainen eikä sitä näin ollen voida soveltaa tai pitää pätevänä.

Italia väitti jo välimiesmenettelyssä antamassaan vastauksessa, ettei välimiesoikeus ollut toimivaltainen muun muassa sen vuoksi, että ECT-sopimuksen 26 artiklan välityslauseke on unionin oikeuden vastainen (jos sen katsotaan koskevan unionin sisäisiä riitoja). Tämän jälkeen Italia pysytti kyseisen väitteen ja täsmensi sitä välimiesmenettelyn aikana (mm. viittaamalla tuomioon Achmea ja siihen, ettei ECT-sopimuksen 26 artiklan välimiesmenettelyä koskevaa ehdotusta voida soveltaa tai pitää pätevänä). Investoijat eivät ole missään vaiheessa välimiesmenettelyn aikana todenneet, että väite olisi esitetty liian myöhään, vaan ovat päinvastoin vastanneet väitteen asiasisältöön ja hyväksyneet sen tutkimisen.

13) Välitystuomion kumoaminen tai julistaminen pätemättömäksi ei olisi unionin oikeuden suhteellisuusperiaatteen vastainen.

Investoijien näkemys sekä riitauttamisperuste ja oikeudelliset perustelut

14) Investoijat ovat riitauttaneet Italian vaatimukset. Ne ovat esittäneet riitauttamisensa tueksi seuraavat väitteet. ECT-sopimuksen 26 artiklaan sisältyvä pätevä ja sitova välimiesmenettelyä koskeva ehdotus kaikilta ECT-valtioilta kaikkien muiden ECT-valtioiden investoijille. Unionin sisäisiä riitoja ei voida ECT-sopimuksen 26 artiklan sanamuodon tai sen asiayhteyden perusteella sulkea ECT-sopimuksen riitojenratkaisumenettelyn ulkopuolelle. ECT-sopimuksen 26 artiklan mukainen ehdotus on pätevä. Italian kanneperuste on perusteeton, koska ECT-sopimuksen 26 artiklan sovellettavuutta ja siihen sisältyvää välimiesmenettelyä koskevaa ehdotusta säännellään kansainvälisessä oikeudessa eikä unionin oikeudessa. Vaikka unionin oikeutta voitaisiin soveltaa, ECT-sopimuksen 26 artikla ei ole ristiriidassa sen eikä tuomion Achmea kanssa. ECT on monenvälinen sopimus, jonka unionin jäsenvaltiot, kolmannet maat ja itse unioni ovat tehneet. Unionin oikeus ei ole ECT-sopimuksen mukaisissa menettelyissä sovellettava aineellinen oikeus. Lissabonin sopimuksen ja ECT-sopimuksen välisessä ristiriitatilanteessa ECT-sopimusta on pidettävä ensisijaisena sen 16 artiklan mukaan.

15) Välitystuomio ei koske sellaisen kysymyksen tutkimista, jota välimiehet eivät Ruotsin oikeuden mukaan voi tutkia. Asianosaiset olisivat voineet määrätä keskinäisistä suhteistaan eli Italian sopimusrikkomuksen korvaamista koskevasta kysymyksestä sovintosopimuksella. Kysymykset voidaan näin ollen ratkaista välimiesmenettelyssä [alkup. s. 7]. Välimiesoikeus, jonka ratkaistavaksi on saatettu ECT-sopimukseen perustuva riita, ei voi soveltaa unionin oikeutta.

(16) Jos välitystuomion aineellinen sisältö tai välimiesmenettely, joka johti välitystuomioon, on vastoin Ruotsin oikeusjärjestyksen perusteita, jotka kattavat tietyt unionin oikeuden perustavanlaatuiset säännökset ja määräykset, välitystuomio voidaan julistaa pätemättömäksi, koska se on selvästi ristiriidassa Ruotsin oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa. Sen paremmin välitystuomio kuin se tapa, jolla se on syntynyt, eivät ole selvästi ristiriidassa Ruotsin oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa.

17) Italia on menettänyt oikeuden vedota siihen, että ECT-sopimuksen 26 artiklan mukainen ehdotus on pätemätön. Välimiesmenettelyn aikana Italia ainoastaan väitti, että ECT-sopimuksen 26 artiklaa on tulkittava siten, ettei siihen sisälly välimiesmenettelyä koskevaa ehdotusta unionin jäsenvaltiolta toisen unionin jäsenvaltion investoijalle. Siihen, mihin Italia nyt vetoaa – ettei pätevää välityssopimusta ole syntynyt sillä perusteella, että ECT-sopimuksen 26 artiklaan sisältyvää ehdotusta on unionin oikeuden vastaisena pidettävä pätemättömänä – Italia ei ole vedonnut välimiesmenettelyn aikana.

18) Välitystuomion kumoaminen tai pätemättömäksi julistaminen unionin oikeuden perusteella olisi suhteellisuusperiaatteen vastaista. Jos välitystuomio kumotaan unionin oikeuden perusteella, investoijat kärsisivät vakavaa vahinkoa ja Italiaa palkittaisiin siitä, että se on tehnyt kansainvälisen sopimuksen (jonka unioni on myös tehnyt ja johon investoijat ovat luottaneet), joka on ristiriidassa Italian unionin oikeuteen perustuvien velvoitteiden kanssa.

Ruotsin oikeuden ja unionin oikeuden asian kannalta merkitykselliset säännökset

Laki välimiesmenettelystä

19) Välimiesmenettelystä annetun lain (1999:116) (lag (1999:116) om skiljeförfarande) 1 §:n 1 momentin mukaan riidat, joista asianosaiset voivat tehdä sovinnon, saadaan määrätä sopimuksin yhden tai usean välimiehen ratkaistavaksi. Lain 1 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

1 § Riidat, joista asianosaiset voivat tehdä sovinnon, saadaan määrätä sopimuksin yhden tai usean välimiehen ratkaistavaksi. Tällainen sopimus voi koskea tulevia riitoja sopimuksessa määrätystä oikeussuhteesta. Riita voi koskea tietyn seikan olemassaoloa.

20) Välimiesmenettely perustuu välityssopimukseen. Sopimus perustuu siihen, että asianosaiset voivat määrätä riidan kohteesta. Erityisistä säännöksistä voi seurata, että tiettyä kysymystä koskevaa riitaa ei voida ratkaista välimiesmenettelyssä. [– –]

[alkup. s. 8] 21) Välitystuomio on pätemätön, jos se käsittää sellaisen kysymyksen tutkimisen, jota välimiehet eivät Ruotsin oikeuden mukaan voi ratkaista (välimiesmenettelystä annetun lain 33 §:n 1 momentin 1 kohta). Välitystuomio on pätemätön myös, jos välitystuomio tai se tapa, jolla se on syntynyt, on selvästi ristiriidassa Ruotsin oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa (saman pykälän 1 momentin 2 kohta). Välimiesmenettelystä annetun lain 33 §:ssä säädetään seuraava:

33 § Välitystuomio on pätemätön

1. jos se käsittää sellaisen kysymyksen tutkimisen, jota välimiehet eivät Ruotsin lain mukaan voi ratkaista,

2. jos välitystuomio tai se tapa, jolla se on syntynyt, on selvästi ristiriidassa Ruotsin oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa tai

--

22) Tuomioistuimen on viran puolesta otettava huomioon pätemättömyysperusteet.

23) Välimiesmenettelystä annetun lain 34 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan välitystuomio kumotaan asianosaisen kanteesta kokonaan tai osittain, jos asianosaisten välillä ei ole pätevää välityssopimusta. Tältä osin asianosaisella ei ole oikeutta vedota seikkaan, johon vetoamisesta tämän katsotaan luopuneen joko osallistumalla menettelyyn tekemättä väitettä tai muulla tavalla (saman pykälän 2 momentti). Välimiesmenettelystä annetun lain 34 §:n asian kannalta merkityksellisissä kohdissa säädetään seuraavaa:

34 § Välitystuomio, johon ei 36 §:n mukaan voida hakea muutosta, kumotaan kokonaan tai osittain asianosaisen kanteesta

1. jos asianosaisten välillä ei ole pätevää välityssopimusta,

--

Asianosaisella ei ole oikeutta vedota seikkaan, johon vetoamisesta tämän katsotaan luopuneen joko osallistumalla menettelyyn tekemättä väitettä tai muulla tavoin. Pelkästään sen perusteella, että asianosainen on nimennyt välimiehen, tämän ei voida katsoa hyväksyneen välimiesten toimivaltaa ratkaista kysymystä.

--

24) Välimiesmenettelystä annetun lain 34 §:n 2 momentissa ilmaistu sääntö ei ole esteenä sille, että asianosainen vetoaa kyseessä olevaan seikkaan 33 §:ssä tarkoitetun pätemättömyyden tueksi.

Sopimus energiaperuskirjasta, ECT

25) Muun muassa Euroopan yhteisöt [(EY)], Italia, Tanska, Luxemburg ja useat kolmannet maat, jotka eivät olleet [--] Euroopan yhteisöjen [--] jäseniä, allekirjoittivat 17.12.1994 ECT-sopimuksen. Tällä hetkellä sopimuspuolina on yli 50 valtiota tai kansainvälistä järjestöä, kuten Euroopan unioni ja Euratom. Italia ei enää ole sopimuspuoli, mutta on kiistatonta, ettei tämä seikka vaikuta asianosaisten väliseen riitaan. ECT-sopimus tuli voimaan EY:ssä 16.4.1998 (ks. energiaperuskirjaa koskevan sopimuksen ja energiatehokkuutta ja siihen liittyviä ympäristönäkökohtia koskevan energiaperuskirjan pöytäkirjan tekemisestä

Euroopan yhteisöjen osalta 23.9.1997 tehty neuvoston ja komission päätös 98/181/EY (EYVL 1998, L 69, s. 1) [alkup. s. 9].

26) ECT on siis monenvälinen energia-alan yhteistyösopimus. Sopimus sisältää määräyksiä, joilla pyritään edistämään raaka-aineiden ja -tuotteiden pääsyä kansainvälisille energiamarkkinoille kaupallisin ehdoin sekä kehittämään avoimia ja kilpailukykyisiä energiamarkkinoita. Sopimus sisältää muun muassa seuraavat nyt käsiteltävässä asiassa merkitykselliset määräykset, jotka esitetään jäljempänä suomenkielisenä toisintona (ks. EYVL 1998, L 69, s. 1 [–]).

27) Sopimuksen 26 artiklassa on määräyksiä yksityisten investoijien ja sopimuspuolen välisten investointiriitojen ratkaisusta.

26 artikla Investoijan ja sopimuspuolen välisten riitojen ratkaisu

1. Sovintoratkaisu pyritään saamaan sopimuspuolen ja toisen sopimuspuolen investoijan välisiin riitoihin, jotka liittyvät investointiin, jonka jälkimmäinen on tehnyt edellisen alueella, ja joiden syyksi esitetään edellisen väitetty III osan velvoitteen rikkominen.

2. Jos tällaista riitaa ei ole kyetty ratkaisemaan 1 kohdan määräysten mukaisesti kolmen kuukauden kuluessa ajankohdasta, jona jompikumpi riidan osapuolista on pyytänyt sovintoratkaisua, riidan investoija osapuoli voi päättää antaa riidan:

a) riidan osapuolena olevan sopimuspuolen tuomioistuinten tai hallintoviranomaisten ratkaistavaksi

b) ratkaistavaksi käytettävissä olevien ennalta sovittujen riitojen ratkaisumenettelyjen mukaisesti tai

c) ratkaistavaksi tämän artiklan seuraavien kohtien mukaisesti.

3 a) Jollei b ja c alakohdasta muuta johdu, kukin sopimuspuoli antaa ehdottoman suostumuksensa riidan antamisesta kansainvälisen välitys- tai sovittelumenettelyn ratkaistavaksi tämän artiklan määräysten mukaisesti.

—

4. Jos investoija päättää antaa riidan ratkaistavaksi 2 kohdan c alakohdan mukaisesti, on investoijan lisäksi annettava kirjallinen suostumuksensa riidan antamiseksi ratkaistavaksi:

—

c) Tukholman kauppakamarin välityselimessä.

—

6. Edellä 4 kohdan mukaisesti muodostettu tuomioistuin päättää riitakysymyksistä tämän sopimuksen ja kansainvälisen oikeuden sääntöjen ja periaatteiden mukaisesti.

--

8. Väilystuomiot, joihin voi sisältyä korkojen suorittaminen, ovat lopullisia ja riidan osapuolia sitovia. Riitaantuneen sopimuspuolen aluehallinnon tai viranomaisen toteuttamaa toimenpidettä koskevissa väilystuomioissa voidaan määrätä sopimuspuoli maksamaan rahakorvaus muun korvauksen sijasta. Kukaan sopimuspuoli panee tuomiot täytäntöön viipymättä ja toteuttaa toimenpiteitä tuomioiden panemiseksi täytäntöön tehokkaasti alueellaan.

[alkup. s. 10] 28) ECT-sopimukseen perustuvat riidat voidaan siis ratkaista sopimuspuolen tuomioistuimissa tai ne voidaan viedä välimiesoikeuteen, jonka ratkaisut ovat lopullisia ja sitovia, ECT-sopimuksen sekä sovellettavien kansainvälisen oikeuden sääntöjen ja periaatteiden mukaisesti.

29) ECT-sopimuksen 16 artiklassa määrätään suhteesta muihin sopimuksiin.

16 artikla Suhde muihin sopimuksiin

Jos vähintään kaksi sopimuspuolta on liittynyt johonkin sellaiseen aikaisempaan kansainväliseen sopimukseen tai liittyy myöhemmin sellaiseen kansainväliseen sopimukseen, jonka määräykset koskevat tämän sopimuksen III tai V osan sisältöä,

1) minkään tämän sopimuksen III tai V osan määräyksen ei voida tulkita kumoavan tämän toisen sopimuksen määräyksiä eikä oikeutta vaatia tätä kohtaa koskevan erimielisyyden ratkaisemista tämän toisen sopimuksen mukaisesti, ja

2) minkään tämän toisen sopimuksen määräyksen ei voida tulkita kumoavan tämän sopimuksen III tai V osan määräyksiä eikä oikeutta vaatia tätä kohtaa koskevan erimielisyyden ratkaisemista tämän sopimuksen mukaisesti, jos jokin tällainen määräys on edullisempi investoijan tai investoinnin kannalta.

30) Svea hovrättissä käsiteltävässä asiassa aineellinen määräys, jota pääasiallisesti sovellettiin välimiesmenettelyssä, on ECT-sopimuksen 10 artiklan 1 kohta.

10 artikla Investointien edistäminen, suoja ja kohtelu

1. Kukaan sopimuspuoli rohkaisee tämän sopimuksen määräysten mukaisesti muiden sopimuspuolten investoijia investointeihin alueellaan ja luo sitä varten vakaat, oikeudenmukaiset, suotuisat ja avoimet olosuhteet.

Näihin olosuhteisiin kuuluu sitoumus kohdella aina oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti muiden sopimuspuolten investoijien investointeja. Näiden investointien suoja ja turvallisuus on mahdollisimman vakaata, eikä yksikään sopimuspuoli estä millään tavoin kohtuuttomin tai syrjivin toimenpitein niiden hallintoa, ylläpitämistä, käyttöä, käyttöoikeutta tai luovutusta. Näitä investointeja käsitellään aina vähintään yhtä edullisella tavalla kuin kansainvälinen lainsäädäntö, mukaan lukien sopimusvelvoitteet, edellyttää. Kukin sopimuspuoli noudattaa toista sopimuspuolta edustavan investoijan kanssa tekemiään sopimuksia, myös tämän investointeihin liittyviä.

--

Ennakkoratkaisupyyntön tarve

31) Svea hovrättissä käsiteltävässä asiassa on kyse siitä, onko unionin oikeusjärjestykseen kuuluvaa ECT-sopimusta tulkittava siten, että sen 26 artikla kattaa myös unionin jäsenvaltion ja toisen unionin jäsenvaltion investoijan välisen riidan, joka koskee investointia, jonka jälkimmäinen on tehnyt edellisen alueella.

32) Lisäksi jos ECT-sopimuksen 26 artikla kattaa kyseiset riidat, esiin nousee kysymys siitä, onko unionin oikeus esteenä artiklalle, jota tulkitaan näin unionin sisäisessä tilanteessa tai sille, että [alkup. s. 11] artiklaa sovelletaan unionin sisäisessä riidassa. Unionin tuomioistuimen tuomiossa Achmea esittämät periaatteet ja kannanotot perustuivat kahdenväliseen investointisopimukseen, jota sovellettiin kahden unionin jäsenvaltion välillä. ECT-sopimus on monenvälinen investointisopimus, ja toisin kuin tuomiossa Achmea kyseessä olevalla kahdenvälisellä sopimuksella, sillä on useita sopimuspuolia, jotka eivät ole eivätkä ole olleet unionin jäseniä. Toinen ero kahdenväliseen sopimukseen nähden on se, että ECT-sopimuksen tekivät sekä Euroopan yhteisöt, nykyinen unioni, että sen jäsenvaltiot. Lisäksi kantaja voi riitojen ratkaisua varten valita ECT-sopimuksen mukaisesti joko välimiesmenettelyn tai kanteen nostamisen kansallisessa tuomioistuimessa. Unioni on siten osallistunut ECT-sopimuksen tekemiseen ja hyväksynyt sopimuksen 26 artiklassa tarkoitetun riitojenratkaisumuodon tämän sopimuksen sopimuspuolena.

33) Tässä yhteydessä on todettava, että vaikka otetaan huomioon unionin tuomioistuimen tuomiossa Achmea esittämät kannanotot, ei ole selvää eikä ole selvitetty, miten unionin oikeutta on tulkittava.

34) Svea hovrättissä käsiteltävässä asiassa nousee lopuksi esiin kysymys siitä, mikä merkitys unionin oikeudella ja erityisesti unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteella ja tehokkaan vaikutuksen vaatimuksella on välimiesmenettelystä annetun lain 34 §:n 2 momentissa säädetyn preklusiosäännön soveltamiselle, eli onko unionin oikeus esteenä soveltamiselle, jonka seurauksena kumoamisasian asianosainen ei voi vedota siihen, että välityssopimuksen tekeminen tai itse välityssopimus on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa. Hovrätt toteaa tältä osin,

että Högsta domstolen (korkein oikeus, Ruotsi) on päättänyt 4.2.2020 esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön asiassa T 1569-19 ja että unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisulla voi – sikäli kuin nyt on nähtävissä – olla merkitystä myös hovrättissä käsiteltävässä asiassa. Joka tapauksessa unionin tuomioistuimen vastausta odotettaessa ei vaikuta selvältä eikä ole selvitetty, miten unionin oikeutta on tulkittava tältä osin.

35) Tässä tilanteessa Svea hovrätt katsoo, että unionin tuomioistuimelta on tarpeen pyytää ennakkoratkaisua kaikkien nyt esitettyjen seikkojen osalta.

[alkup. s. 12] Ennakkoratkaisupyyntö

Svea hovrätt pyytää, että unionin tuomioistuin antaa ennakkoratkaisun ja vastaa seuraaviin kysymyksiin

- 1) Onko ECT-sopimusta tulkittava siten, että sen 26 artiklaan sisältyvä välityslauseke – jolla sopimuspuoli antaa suostumuksensa siihen, että sopimuspuolen ja toisen sopimuspuolen investoijan väliset riidat, jotka liittyvät investointiin, jonka jälkimmäinen on tehnyt edellisen alueella, ratkaistaan kansainvälisessä välimiesmenettelyssä – kattaa myös unionin jäsenvaltion ja toisen unionin jäsenvaltion investoijan välisen riidan?

Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

- 2) Onko SEU 19 artiklaa ja SEU 4 artiklan 3 kohtaa sekä SEUT 267 ja SEUT 344 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä ECT-sopimuksen 26 artiklan välityslausekkeelle tai tämän lausekkeen soveltamiselle silloin, kun unionin jäsenvaltion investoija voi toisessa unionin jäsenvaltiossa tehtyä investointia koskevan riidan yhteydessä käynnistää kyseisen artiklan nojalla viimeksi mainittua jäsenvaltiota vastaan menettelyn välimiesoikeudessa, jonka toimivalta ja ratkaisu tämän jäsenvaltion on hyväksyttävä?

Jos toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

- 3) Onko unionin oikeutta, erityisesti unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatetta ja tehokkaan vaikutuksen vaatimusta, tulkittava siten, että se on esteenä välimiesmenettelystä annetun lain 34 §:n 2 momentin kaltaisen kansallisen oikeuden preklusiosäännön soveltamiselle, jos tämän soveltamisen seurauksena kumoamisasian asianosainen ei voi vedota siihen, ettei kyseessä ole pätevä välityssopimus, koska ECT-sopimuksen 26 artiklan välityslauseke tai kyseisen artiklan mukainen ehdotus on pätemätön tai sitä ei voida soveltaa unionin oikeuden vastaisena?